DEWAN PENGURUS DAERAH (DPD)
FORUM KOMUNIKASI PUSAT KEGIATAN BELAJAR MASYARAKAT
KABUPATEN BANYUMAS
Sekertariat : Jl. KS.Tubun Gg Penettu II No. 29 Bantarsoka-Purwokerto Barat

ASESMEN SUMATIF AKHIR TAHUN (ASAT)
PENDIDIKAN KESETARAAN PAKET C
TAHUN PELAJARAN 2025/2026

Mata Pelajaran	:	**Bahasa Jawa**
Kelas	:	X (Sepuluh)
Hari, Tanggal	:	Rabu, 3 Juni 2026
Waktu	:	Pukul 13.00 – 14.30 WIB

PETUNJUK UMUM

1. Berdoalah sebelum mengerjakan soal.
2. Tulislah terlebih dahulu nomor dan identitas Anda pada lembar jawab yang tersedia.
3. Kerjakanlah semua nomor dengan teliti pada lembar jawab sesuai dengan petunjuk.
4. Periksalah pekerjaan Anda sebelum diserahkan kepada Pengawas Ruang

Wangsulana pitakonan-pitakonan ing ngisor iki kanthi menehi tandha (×) ing aksara A, B, C, D, utawa E.

1. Gatekna pethilan pacelathon ing ngisor iki.
   Harya Suman : Wis manjing Wana Mandhalasara, Ngger?
   Kurupati : Nggih, sampun prapteng Wana Mandhalasara, Paman.
   Pilihen tegese tembung *manjing* saka pethilan kasebut padha karo tegese tembung *manjing* ing ukara . . . .
   A. Ambune krasa manjing banget kawit mau ora ilang-ilang.
   B. Padha delengen akeh manuk padha mabur amarga manjing wayah surup.
   C. Pancen mau saka kene nanging saiki wis rampung manjing lan ngunjuk.
   D. Sang Prabu enggal manjing ing kedhaton kadherekake para abdi dalem.
   E. Wis wayah manjing mula hawane krasa panas banget yen dirasakake.

2. Gatekna pethilan pacelathon ing ngisor iki.
   Harya Suman : Sira *kulup* kang pikiranmu rada diwasa tinimbang adhi-adhimu.
   Harya Suman : Uwis. Ora kena direkayasa kepiye wae. Ning ya saka pintere pakmu cilik Pandu. Olehe *ngrimuk* mbahmu Ambiyasa. Nganti bapakmu kelangan kamukten, Kurupati.
   Harya Suman : Bares kures, blaka suta terus terang. Aku banget ora lila, Kurupati. Aku ora lila, Aku kudu bisa golek cara, supaya kowe bisa nyekel panguwasa Ngastina sasedurungmu. Aja nganti Kakang Pandhu banjur *nggladrah* ora nggenah karo ketekan anake kudu bisa mrentah. Mula piye? Kowe takgoleke kamukten, gelem apa ora?
   Harya Suman : Yen gelem. Kowe kudu manut *rantamanku*.
   Harya Suman : Kaping pindhone, kudu mbudidaya ngilangi *pepalang* wujude yaiku anake Pandhu kuwi mau.
   Tembung sing kacethak kandel kang tegese *mbujuk* yaiku . . . .
   A. kulup
   B. ngrimuk
   C. nggladrah
   D. rantamanku
   E. pepalang

Dipindai dengan CamScanner

3. Gatekna pethilan pacelathon iki.
Harya Suman : Dhasare bapakmu kae wong ora seneng marang regejegan. Anane mung sarwa eklas. Dikapakne wae mung sarwa manut bae ya, kenangapa yen banjur anake sing status kuwi apa ya kon manut kaya wong tuwane kuwi, Ngger.
Saka pethilan kasebut kang duwe karepan lan seneng *regejegan*, anane mung eklas yaiku . . . .
A. Kurupati
B. Destarastra
C. Pandhu Dewanata
D. Abiyasa
E. Kunti

4. Gatekna
Sawijining wektu, Pandhu Dewanata cangkriman, mbebedhag (beburu) ing tengah ngalas karo garwane Dewi Madrim lan Dewi Kunti. Kidang wadon mati. Kidang lanang sing pranyata panjalmane Resi Kindhama. Resi Kindhama banjur ora trima banjur Pandhu Dewanata diwe rata kena duga prayoga. Kindhama nindakake sabda, besuk yen Pandhu kondur menyang kraton Ngastina alane bakal mati.
Wosing budi pakarti kang kinandhut karo pethilan kasebut, yaiku . . . .
A. marang liyan aja ngremeh, mundhak diremehake
B. aja daksya, dimen ora cilaka
C. tumindak sing semesthine, supaya ora nemu bilahi
D. aja tumindak sing ngrugekake dhiri dhewe, lembane bakal kleru
E. kadang enom tresna bukti tuhu marang kadang wedana

5. Gatekna pethilan pacelathon ing ngisor iki.
Harya Suman : Ngger Kurupati.
Kurupati : Kula, Paman Harya Suman.
Harya Suman : Wis manjing Wana Mandhalasara, Ngger?
Kurupati : Nggih sampun prapteng Wana Mandhalasara, Paman.
Pethilan pacelathon ing dhuwur ngrembug babagan Wana . . . .
A. Kukila
B. Marga
C. Tirta
D. Mandhalasara
E. Seruyan

6. Gatekna pethilan pacelathon ing ngisor iki.
Harya Suman : Sira kulup kang pikiranmu rada diwasa tinimbang adhi-adhimu.
Kurupati : Nggih, dos pundi?
Harya Suman : Mung ya ngono kae Ngger. Kabeh anake Kakang Pandhu kuwi anake pepalang kabeh. Kowe ngono aja mbudidaya murih sira sakadang bisa urip sakadane wae ya, Ngger.
Paraga wayang sing diwedharake Harya Suman kang mbudidaya Kurupati sakadang bisa urip mulya anake . .
A. Pandhawa
B. Harya Suman
C. Destarastra
D. Kurawa
E. Pandhawa

7. Gatekna.
Kunti kepengin nyoba. Ing wengi awan, gil kawang. Ing bathi kepengin ngrawuhake Dewa Surya. Bantara Surya.
tumurun, Kunti kena soroting surya (dipandeng) mbobot. Amarga Kunti durung palakrama, mula dipitulung Resi Druwasa, bayi dilarake ing kali (Karna). Banjur diparingi asmane Karna. Sawise dadi garwane Pandhu, Kunti lan Madrim uga kena sabdane Resi Kindhama. Pandhu bakal mati sapa sing bakal nerusaken dadi ratu ing Ngastina. Kunti matur menawa Pandhu bisa duwe putra sarana Kunti migunakake aji Adityahredaya. Kunti banjur kagungan putra aran Yudhistira.

Dipindai dengan CamScanner

Saka pethilan crita kasebut, sanajan Kunti durung kagungan garwa, nanging mbobot banjur bisa nglairake lumantar . . . .

A. pitulungané
B. katikung
C. irungé
D. kupingé
E. wetengé

8. Gatekna.
Ing Perang Baratayuda kabeh Kurawa wis mati. Duryudana kapapak gada dening Werkudara. Duryudana kang aran lengah ta dadi rebutan antarane Pandhawa lan Kurawa. Drestarastra arep nguncalke lengah lan nggunting gegamane Pandhawa lan Kurawa wis sigaga kanggo nampili. Nanging Duryudana kang nduweni sipat licik luwih dhisik nyenggol astane Drestarastra nganti kasorotan peperangan lara tala wilah. Duryudana enggal-enggal mbukak busanane banjur ngulung-ngulung lan nesis awake karo wutah minyak tela. Mula saka kuwi Sengkuni banjur ora eman gegaman. Wigati uga kanggo dirangketeni sawisé Duryudana nindakake netrane (miripate) Gendari salawase ditutup tandha bektine marang kakung kang tuna netra. Amarga setyane iku, nalika mbukak netrane cumlorot cahya. Cahyane bisa marasake sakabehing anak kang ora kena sorot, yaiku papa wewading wong lanang. Mula sanajan Duryudana kena sorot cahya gegaman Duryudana panggah ora mati.
Dewi Gendari sawisé dadi garwane Drestarastra netrane ditutup. Kang ndadekake Dewi Gendari nutup netrane yaiku . . . .

A. amarga ora ila kagungan putra kaya Duryudana
B. Duryudana tandha bektine marang kakunge kang wuta
C. supaya bisa menang nalika perang Baratayuda
D. menawa panutupe dibuka bisa njalari Duryudana kawon ing paprangan
E. Drestarastra ora kepengin garwane wis padha keten banthé siji mbaka siji

9. Gatekna.
Pandhu lan Madrim seda nalika Pandhawa isih cilik-cilik. Kunti momong Pandhawa ing Ngastina. Pandhawa isih cilik wis diinceng bakal dipateni dening Kurawa. Kunti paring pitutur supaya tansah ngalah lan waspada. Kunti uga tau diwirang-wirangake dening Dursasana. Dursasana wis ngina Kunti yen ora bakal digulung kalamun ora jamas nganggo getihe Dursasana lan durung keramas nganggo getihe Kurawa. Kahanan iki lakon wayang-lambaran. Dursasana kaprejaya dening Werkudara banjur kaaturake ibune Kunti.
Kunti tansah setya ngemong Pandhawa senajan kabeh bandha dibuwang ing alas 13 taun, suwita ing Wiratha, nganti Yudhistira lumenggana nata ing Indhaprasta, lan tumeka perang Bharatayuda.
Budi pakarti luhur Dewi Kunti saka pethilan crita kasebut yaiku . . . .

A. Wanita kudu bisa mbuktekake menawa dheweke kuwi ibu sing becik kanthi nyegah putrane nggunani marang Gusti apa kang dadi panyuwune.
B. Wanita sing apik kuwi kudu bisa nggawe wong lanang kepengin seneng nggunemake liyan, apa maneh doli tinuku omong sing ora perlu.
C. Dadi ibu sing bisa ndhidhik putra putrine dadi manungsa utama, bisa dadi wong sing luhur budi, bisa ngabagyaake uripane liyan.
D. Dadi ibu sing bisa dituladhani kanthi tumindak-tumindak kang becik kaya ngabdi, ora seneng regejegan, bisa njaga prabawa lan kewibawan kulawargane.
E. Dadi wanita sing utama, bisa gawe ayem kulawarga lan ngresula, bisa dadi tuladhane putra-putrane.

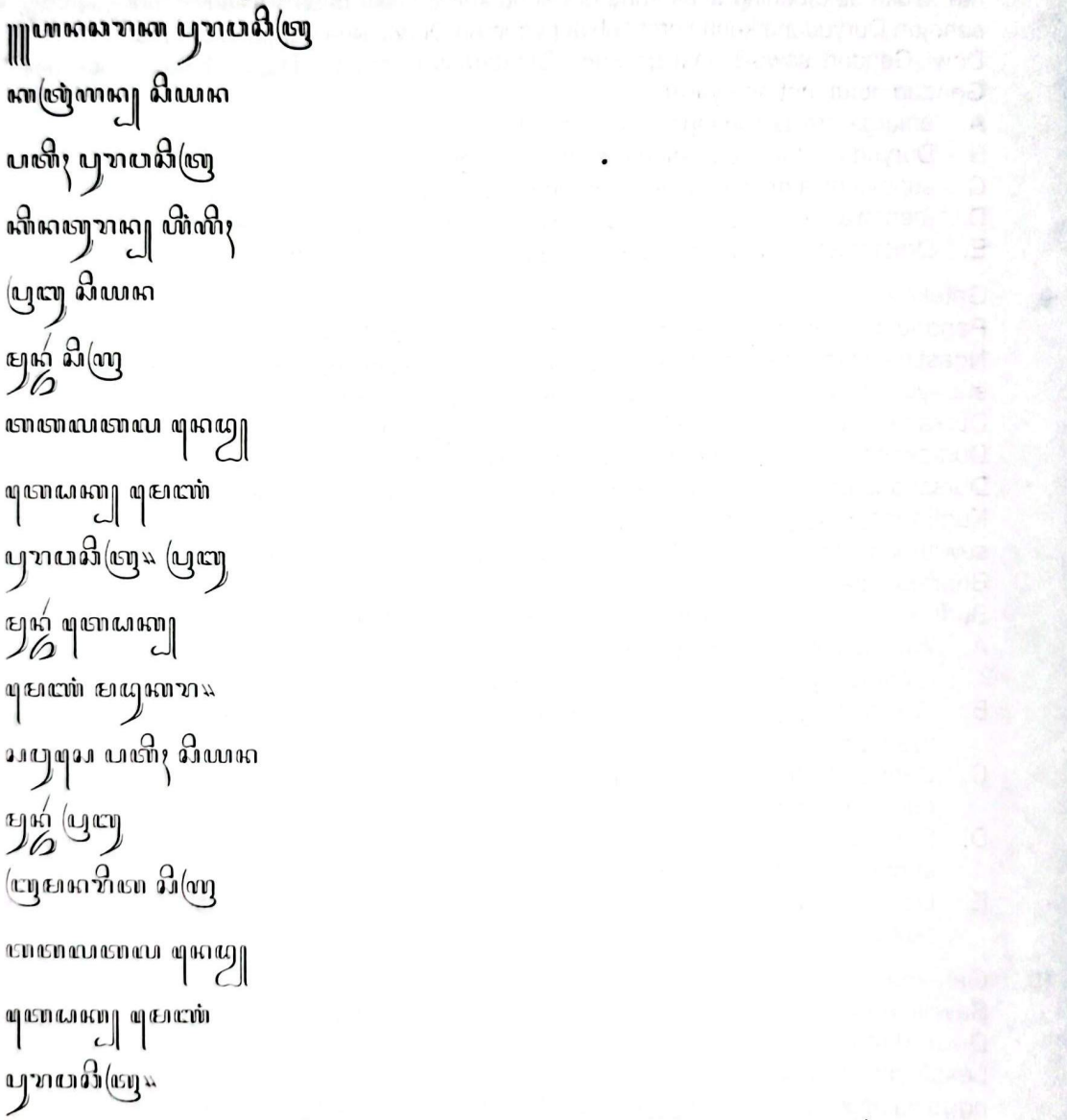
10. Gatekna
Sawijining wektu, Pandhu cangkrama, mbebedhag (beburu) ing tengah alas karo gaweane Dewi Madrim. Kidan wadon mati. Kidang lanang sing pranyata panjamane Resi Kindhama, besuk yen Pandhu ora duwe tata nibakake sabda, besuk yen Pandhu kondur menyang kraton nggawa ati kang sedih Kidang marang Dewi Madrim, Kacarita, Pandhu manah kidang. Kidang wadon mati. Kidang lanang sing pranyata panjamane Resi Kindhama uman, mulatna Pandhu kena kutuk, ratu ora duwe tata nibakake sabda, besuk yen Pandhu kondur meyang kraton nggawa ati kang sedih

Dipindai dengan CamScanner

Ing kraton Dewi Kunthi atur panglipur, Pandhu tetep bisa kagungan putra, awit Kunti duwe aji Adhityahredaya sing bisa narik putra-putra dewa sing luhur budi, ora sida cures turune. Pandhu njaluk putra sing jujur, sabar, wicaksana, lan adil. Kunti maega aji tumurun Bathara Dharma. Bareng tumekaning bayi kekasih Yudhistira utawa Darmaputra. Yudhistira wis watara gedhe, Pandhu kepengin duwe putra gagah kendel. Kunti nuli maega Bathara Bayu, tumekaning Werkudara utawa Bima, Satosa ing raga. Kunti maega aji, banjur ngandhut Bratasena utawa Bayumaja. Sabanjure Pandhu kepengin putra sing bagus rupane bisa dadi lelanange jagad, selti mandraguna, watak satria, dhemen tapa brata. Aji kawateg, tumurun Bathara Indra, tumekaning Janaka (Arjuna) utawa Indratmaja.
Saka pethilan kasebut, babagan sing ora kena ditiru yaiku . . . .

A. Aja daksiya, dhemen ora cilaka.
B. Aja padudon marang liyan.
C. Aja mbalesi ala nganggo krama.
D. Manungsa kudu duwe tata.
E. Manungsa kudu bisa tulung-tinulung.

Wacanen wacan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakonan nomer 11 tekan 12.

(Kapethik saka Panjebar Semangat No. 13, 26 Maret 2022 kanthi besutan)

Dipindai dengan CamScanner

11. Tembung kang ana aksara murda adhedhasar wacan kasebut yaiku . . . .

A. [illegible]

B. [illegible]

C. [illegible]

D. [illegible]

E. [illegible]

12. Gatekna

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ukara ing ndhuwur yen ditulis nganggo aksara Latin dadi . . . .

A. Sunan Prabu Bramanarita, patih Siyana sigra tata-tata nedya tedhak menyang Purwacarita.
B. Sadurunge Lesmana patih Siyana sigra tata-tata nedya tedhak menyang Purwacarita.
C. Prabu Janaka sigra tata-tata nedya tedhak menyang Madukara.
D. Sawuse Patih Siyana pami mundur, Prabu Siyana sigra tata-tata nedya tedhak menyang Nastina.
E. Sawuse Patih Siyana pami mundur, Prabu Bramanarita sigra tata-tata nedya tedhak menyang Purwacarita..

13. Gatekna

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(Kapethik saka Panjebar Semangat No. 36,
3 September 2022 kanthi besutan)

[illegible]

[illegible] . . .

A. [illegible]

B. [illegible]

C. [illegible]

D. [illegible]

E. [illegible]

Wacanen wacan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakonan nomer 14 tekan 16.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Dipindai dengan CamScanner

ꦱꦩꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦫꦠꦶꦏꦺꦴꦤ꧀ ꦏꦺꦴꦥꦺꦴꦏ꧀ ꦏꦺꦴꦥꦺꦴꦏ꧀
ꦥꦸꦤ꧀ ꦱꦸꦫꦠꦤꦤ꧀ ꦥꦸꦠꦿꦤ꧀ ꦥꦶꦤꦸꦁ꧀»
ꦥꦺꦴꦱꦶꦣꦸꦤ꧀ ꦥꦸꦠꦿꦤ꧀ ꦱꦸꦫꦠꦤꦤ꧀ ꦥꦶꦤꦸꦁ꧀
ꦱꦺꦴꦩꦤ꧀ ꦱꦩꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦫꦠꦶꦏꦺꦴꦤ꧀ ꦏꦺꦴꦥꦺꦴꦏ꧀
ꦱꦫꦺꦴꦁ ꦱꦸꦫꦠꦤꦤ꧀ ꦥꦸꦠꦿꦤ꧀ ꦥꦶꦤꦸꦁ꧀»
ꦥꦶꦤꦺꦴ ꦥꦶꦔꦫꦺꦴꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀ ꦥꦶ ꦱꦸꦫꦠꦤꦤ꧀
ꦥꦸꦠꦿꦤ꧀ ꦥꦶꦤꦸꦁ꧀ ꦏꦫꦺꦴꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀ ꦩꦔꦏ꧀
ꦏꦺꦴ ꦱꦺꦴꦤꦶ ꦥꦶꦤꦸꦁ꧀»

(Kapethik saka Panjebar Semangat No. 18, 30 April 2022 kanthi besutan)

14. Wacan ing dhuwur nyritakake babapan . . . .
    A. warak ngendhog
    B. kebo bule
    C. jamasan keris
    D. grebeg besar
    E. sekaten

15. Ancasing adhedhasar wacan ing ndhuwur yaiku . . . .
    A. kanggo sarana nyawijèkaké warga masyarakat saka manéka suku lan golongan
    B. kanggo sarana nyawijèkaké marang kalangan yèn ora ana suku lan golongan
    C. kanggo sarana nyawijèkaké warga masyarakat kanggo taun kang anyar
    D. kanggo sarana nyawijèkaké asil budaya Jawa kanggo Masyarakat
    E. kanggo sarana sembah marang Gusti amarga diparingi gampang

16. Angka kang ana ing wacan yaiku . . . .
    A. ꧑꧐꧐꧐
    B. ꧒꧐꧐꧑
    C. ꧑꧐꧐꧒
    D. ꧑꧐꧐꧒꧑
    E. ꧑꧐꧐꧖

Wacanen wacan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakonan nomer 17 tekan 20.

ꦮꦮꦶꦥꦸꦠꦿꦤ꧀ ꦏꦺꦴꦠꦺꦴ ꦗꦫꦺꦴꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀
ꦥꦶ ꦱꦩꦥꦸꦤ꧀ ꦗꦫꦺꦴꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀꧒꧐꧒꧒꧓꧐꧔꧐꧕꧐꧖꧐꧗꧐꧘꧐꧙꧐꧑꧐꧑꧑꧑꧒꧑꧓꧑꧔꧑꧕꧑꧖꧑꧗꧑꧘꧑꧙꧒꧐꧒꧑꧒꧒꧒꧓꧒꧔꧒꧕꧒꧖꧒꧗꧒꧘꧒꧙꧓꧐꧓꧑꧓꧒꧓꧓꧓꧔꧓꧕꧓꧖꧓꧗꧓꧘꧓꧙꧔꧐꧔꧑꧔꧒꧔꧓꧔꧔꧔꧕꧔꧖꧔꧗꧔꧘꧔꧙꧕꧐꧕꧑꧕꧒꧕꧓꧕꧔꧕꧕꧕꧖꧕꧗꧕꧘꧕꧙꧖꧐꧖꧑꧖꧒꧖꧓꧖꧔꧖꧕꧖꧖꧖꧗꧖꧘꧖꧙꧗꧐꧗꧑꧗꧒꧗꧓꧗꧔꧗꧕꧗꧖꧗꧗꧗꧘꧗꧙꧘꧐꧘꧑꧘꧒꧘꧓꧘꧔꧘꧕꧘꧖꧘꧗꧘꧘꧘꧙꧙꧐꧙꧑꧙꧒꧙꧓꧙꧔꧙꧕꧙꧖꧙꧗꧙꧘꧙꧙
ꦱꦶꦤꦺꦴ ꦱꦸꦩꦸꦤ꧀ ꦏꦺꦴꦠꦺꦴ ꦱꦶꦤꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀
ꦥꦸꦠꦿꦤ꧀ ꦥꦶꦠꦏꦺꦴꦤ꧀ꦩꦫꦁ
ꦱꦶꦤꦺꦴ ꦱꦸꦩꦸꦤ꧀ꦏꦺꦴꦠꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀ ꦱꦶꦩꦧꦺꦴꦏ꧀
ꦥꦫꦶꦔꦤ꧀ ꦱꦶꦤꦺꦴ ꦏꦶꦫꦶꦱ꧀
ꦱꦺꦴꦏ꧀ ꦥꦸꦠꦿ ꦱꦶꦤꦺꦴ ꦱꦶꦠꦶꦱꦺꦴꦤ꧀»
ꦤꦤ꧀ ꦱꦶꦔꦫꦺꦴꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦤ꧀ ꦥꦶ ꦱꦸꦩꦸꦤ꧀

Dipindai dengan CamScanner

ꦥꦿꦧꦏꦂ ꦲꦶꦲꦁ, ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ ꦏꦲꦤ
ꦏꦤ꧀ ꦠꦺꦤ꧀ꦝꦺ ꦲꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ꧀»

||||ꦏꦲꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ꦏꦲꦤ꧀ꦠꦺꦤ꧀ꦝꦺꦤ꧀ꦲꦶꦤꦶ꧀ ꦲꦶ ꦲꦶꦲꦁ꧀
ꦏꦤ꧀ꦝꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ꧀ ꦥꦿꦧꦏꦂ ꦧꦶꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀
ꦲꦶꦲꦁ, ꦱꦸꦏꦂꦱꦸꦏꦂ ꦏꦲꦤ꧀ꦝꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ
ꦏꦤꦶ꧀ ꦥꦿꦧꦏꦂ ꦱꦶꦁꦲ꧀ ꦧꦸꦱꦸ
ꦲꦶ ꦥꦶꦤꦸꦠꦸꦏꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ ꦏꦤ
ꦲꦶꦁꦲꦸꦠꦸꦱꦸꦏꦤ꧀ꦲꦁ ꦲꦶ ꦏꦸꦠꦤ꧀ꦲꦁ
ꦥꦿꦧꦏꦂ ꦲꦶꦲꦁ, ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ ꦏꦲꦤ꧀
ꦏꦤ꧀ ꦠꦺꦤ꧀ꦝꦺ ꦲꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ꧀»

(Kapethik saka Sempulur No. 37/I – 2020 kanthi besutan)

17. ꦱꦸꦏꦂꦱꦸꦏꦂ ꦏꦲꦤ꧀ꦝꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ ꦏꦤꦶ꧀
ꦥꦿꦧꦏꦂ ꦱꦶꦁꦲ꧀ ꦧꦸꦱꦸ
ꦲꦶ ꦥꦶꦤꦸꦠꦸꦏꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀»
ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ꦏꦲꦤ꧀ . . . .

A. ꦏꦱꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ ꦱꦶꦏꦤ꧀ꦱꦸꦏꦂꦱꦸꦏꦂ
B. ꦏꦱꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ ꦏꦸꦱꦸꦠꦸꦏꦤ꧀
C. ꦏꦱꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ ꦏꦲꦤ꧀ꦝꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ
D. ꦏꦱꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ ꦲꦶꦤꦶ꧀ꦥꦿꦧꦏꦂ
E. ꦏꦱꦸꦱꦸꦤꦤ꧀ ꦥꦶꦤꦸꦠꦸꦏꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀

18. ꦏꦤ꧀ ꦧꦶꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ꦏꦲꦤ꧀ ꦲꦶ ꦱꦶꦁꦲ꧀
ꦥꦿꦧꦏꦂ ꦲꦶꦲꦁ, ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀ ꦏꦲꦤ꧀
ꦏꦤ꧀ ꦠꦺꦤ꧀ꦝꦺ ꦲꦶꦤꦶ꧀ꦲꦁ꧀

. . . .

A. ꦲꦱꦶꦁ ꦥꦿꦧꦏꦂ
B. ꦱꦶꦁꦲ꧀ ꦥꦿꦧꦏꦂ
C. ꦱꦶꦁꦲ꧀ ꦲꦱꦶꦁ
D. ꦱꦶꦁꦲ꧀ ꦥꦶꦤꦸꦠꦸꦏꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦭꦤ꧀
E. ꦱꦶꦁꦲ꧀ ꦲꦶꦤꦶ꧀ꦥꦿꦧꦏꦂ

Dipindai dengan CamScanner

19. ꦲꦏꦺ ꦏꦶꦫꦶꦁꦮꦶꦝꦢꦤꦶ ꦏꦶ ꦱꦸꦩꦶꦱꦶꦪꦤ꧀
ꦥꦸꦤꦶꦱꦤꦶ ꦏꦶꦮꦺꦴ ꦏꦺꦴꦤꦺ
ꦲꦏꦺ ꦠꦺꦤꦺ ꦏꦶꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ
. . . .
A. ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦥꦶꦠꦏꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀
B. ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦏꦶ ꦥꦶꦠꦏꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀
C. ꦲꦏꦺ ꦏꦶꦫꦶꦁꦮꦶꦝꦢꦤꦶ ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦏꦶꦁꦏꦺ»
D. ꦲꦏꦺ ꦏꦶꦫꦶꦁꦮꦶꦝꦢꦤꦶ ꦱꦸꦩꦶꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦏꦶꦁꦏꦺ»
E. ꦲꦏꦺ ꦏꦶꦫꦶꦁꦮꦶꦝꦢꦤꦶ ꦱꦸꦩꦶꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦏꦶꦁꦏꦺ»

20. Peranyatan kang bener adhedhasar wacan, yaiku . . . .
A. ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦠꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺ ꦏꦶ ꦮꦸꦏꦸꦝꦺꦴꦏꦺꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦱꦸꦩꦸꦫꦸꦁꦏꦶꦠꦺꦏꦺꦤꦺ ꦲꦶꦤꦺ ꦏꦸꦮꦸꦩꦸꦂꦱꦸꦏꦺ
B. ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦠꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺ ꦏꦶ ꦮꦸꦏꦸꦝꦺꦴꦏꦺꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦱꦸꦩꦸꦫꦸꦁꦏꦶꦠꦺꦏꦺꦤꦺ ꦲꦶꦤꦺ ꦏꦶꦮꦸꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ
C. ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦠꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺ ꦏꦶ ꦮꦸꦏꦸꦝꦺꦴꦏꦺꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦠꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦏꦺꦴ
D. ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦠꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺ ꦏꦶ ꦮꦸꦏꦸꦝꦺꦴꦏꦺꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦏꦶꦁꦏꦺ
E. ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦠꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦺ ꦏꦶ ꦮꦸꦏꦸꦝꦺꦴꦏꦺꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦱꦶꦪꦤ꧀ ꦲꦶꦤꦺꦏꦸꦮꦸꦩꦸꦂꦱꦸꦏꦺ ꦲꦤꦺꦤꦺꦴꦏꦺꦴ ꦏꦶꦁꦏꦺ»ꦲꦤꦺ ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ ꦲꦶꦤꦺ ꦥꦸꦤꦿꦼꦩꦺꦤꦶ

Wacanen wacan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakonan nomer 21 tekan 23

Critane Simbah

Bali saka musium, Widada seneng banget. Dheweke marem bisa nyipati dhewe asiling budaya warisaning para leluhur. Atine Widada ketarik banget nalika weruh sawernane wayang. Keberenan, dina kuwi simbahe Widada rawuh. Mula Widada bisa ngrungokake dongenge simbah sing ana sambung rapete karo wayang.

Widada : "Mbah, kenging menapa ringgit ing wekdal menika taksih kathah dipunremeni?"
Simbah : "O... kuwi ngene, Ngger. Wayang mono ora mung dadi tontonan wae, nanging uga bisa dadi tuntunan."
Widada : "Ingkang dipunkersakaken kados pundi, Mbah?"
Simbah : "Ngene, Ngger. Wayang minangka tontonan iku ateges wayang bisa kanggo nglipur, gawe senenge wong kang padha nonton."
Widada : "Lajeng wredinipun wayang saged dados tuntunan menika menapa, Mbah?"
Simbah : "Wayang dadi tuntunan iku karepe, wayang iku gegambarane urip. Ya uripe manungsa, sapa sing bener bakale uripe kepenak lan mulya dene sing tumindak salah bakal nemu sengsara. Kahanan mau digambarake cetha banget ana ing lakon wayang mau."
Widada :" Wah menawi mekaten, saestu sae sanget, Mbah."
Simbah : Iya, Nggèr. Kowe minangka jejering bocah enom kudu bisa nyinau kuwi kabeh. Sanajan wujude mung budaya tradhisional nanging satuhune banget migunani kanggo kowe ing mbesuke.
Widada : Kasinggihan, Mbah. Menapa simbah kersa nyariosaken dhateng kula sedaya dalah satunggaling cariyos ingkang simbah remeni?
Simbah : O, iya simbah paling seneng crita Bale Sigala-gala. Nanging prayogane kowe kabeh mangan dhisik, mengko dakcritani.

(kapethik saka buku Prasaja)

Dipindai dengan CamScanner

21. Ragam basa kang digunakake Widada yaiku basa ....
A. krama alus
B. krama lugu
C. ngoko lugu
D. ngoko alus
E. krama desa

22. Bubar Widada mulih saka musium rumangsa seneng banget amarga weruh asiling ....
A. karya para mudha manca
B. budayaning wong jaman saiki
C. budaya warising para leluhur
D. budayaning manca ing Indonesia
E. karya saka para mudha ing Indonesia

23. Gatekna.
1. Warisan budaya Jawa bisa kanggo tuntunan.
2. Warisan budaya Jawa bisa marahi urip kenconan luwih apik merga gawe serik.
3. Warisan budaya Jawa kudu dilestarekake.
4. Warisan budaya bangsa bisa dadi tontonan lan ndadekake prigel nyambut gawe saya ora duwe.
5. Warisan budaya Jawa bisa kanggo tontonan.

Pranyatan kang trep adhedhasar wacan kasebut yaiku ....
A. 1, 2, lan 3
B. 1, 2, lan 4
C. 1, 2, lan 5
D. 1, 3, lan 4
E. 1, 3, lan 5

Wacanen wacan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakon lan nomer 24–26.

Nuwun. Bapa Kepala Desa Kembangarum ingkang kinurmatan. Bapa ibu, para rawuh ingkang kula kurmati. Para kadang mudha-mudhi ingkang tansah bagya mulya.

Raos sukur sumangga tansah kula lan panjenengan aturaken dhumateng Gusti Ingkang Maha Agung. Dene kula lan panjenengan sadaya saged rawuh ing acara bazar ingkang dipunwontenaken dening pakempalan mudha-mudhi Dhusun Kembangan menika, kanthi wilujeng lir ing sambekala.

Kula minangka ketua panitya acara bazar menika, ngaturaken gunging panuwun dhumateng para warga ingkang sampun kersa rawuh ing acara menika. Ugi dhumateng para kanca saha para warga ingkang sampun paring pambiyantu awujud tenaga kemawon, saged acara bazar ing wekdal menika saged kalampahan kanthi sae. Mugi-mugi sadaya pambiyantu panjenengan sadaya pikantuk piwales saking Gusti, acara bazar saged lumampah kanthi sae tanpa alangan satunggal menapa trep kaliyan gegadhan kula lan panjenengan sadaya.

Para rawuh ingkang minulya. Bazar ingkang dipunwontenaken dening mudha-mudhi menika gadhah ancas kangge ngempalaken dana. Ing samangke dana kasebat badhe kangge pembangunan lan majengipun desa menika. Pramila bapa, ibu, saha para sedherek kapereng paring pambiyantu kanthi mundhut barang-barang ingkang sampun kacepakaken kanthi regi ingkang boten awis. Para rawuh ingkang sami mundhut, kajawi pikantuk barang-barang ugi mbiyantu majengipun dhusun.

Pramila bazar ing wekdal menika dipunbikak dening Bapa Kepala Desa Kembangarum. Sumangga barang-barang ingkang kagelar, dipunpirsani lan menawi wonten ingkang cocok lajeng dipunmundhut. Sokur bage kabarong sadaya.

Ing wasana, boten kesupen sagunging panitya nyuwun pangapunten menawi anggenipun ngawontenaken bazar menika kathah kekiranganipun utawi kirang nuju prana penggalih panjenengan sadaya. Saking kula pribadi menawi wonten kalelepan atur saha tindak-tanduk, kula nyuwun pangapunten. Matur nuwun.

(Kapethik saka buku Pinter Sesorah kanthi besutan)

Dipindai dengan CamScanner

23. Jinising basa kang digunakake Widada yaiku basa . . . .
A. krama lugu
B. ngoko lugu
C. ngoko alus
D. krama alus
E. krama desa

24. Dene kula lan panjenengan sadaya saged rawuh ing acara bazar ingkang dipunwontenaken dening pakempalan mudha-mudhi Dhusun Kembangan menika, kanthi wilujeng nir ing sambekala.
Ukara kasebut ana tembung **nir**. Nir duweni teges . . . .
A. laku
B. apik
C. tanpa
D. seneng
E. kacilakan

25. Gatekna.
1. Acara bazar dianakake dening para mudha Dhusun Kembangan.
2. Ancase acara bazar kanggo ngumpulake dana kanggo pembangunan desa.
3. Barang-barang kang ana ing bazar kuwi rada larang supaya kanggo mbathi kanggo menehi pitulungan.
4. Ketua panitya nyuwun supaya bapa, ibu lan para kadang paring pambiyantu awujud ngempalaken dana saikhlase.
5. Ketua panitya nyuwun supaya bapa, ibu lan para kadang padha mundhut barang-barang ing bazar kang regane ora larang.

Pranyatan kang jumbuh karo wacan yaiku . . . .
A. 1, 2, lan 4
B. 1, 2, lan 5
C. 2, 3, lan 4
D. 2, 3, lan 5
E. 3, 4, lan 5

26. **Gatekna**

Agung : Loh Bu, Bapak kok dereng tindak kator?
Ibu : Ya Nang, mengko Bapak arep tindak Surabaya.
Agung : Wah menawi kula ugi dherek tindak nggih, Bu? Kula mangke dherek nitih kreta. Sampun dangu boten sowan Simbah. Menawi pareng kula badhe nedha rumiyin lajeng adus.

Saka pacelathon kasebut, ature Agung kang durung trep miturut unggah-ungguh basa yaiku ....
A. tindak lan nitih
B. tindak lan sowan
C. nitih lan sowan
D. nitih lan nedha
E. nitih lan adus

Wacanen wacan ing ngisor iki kanggo mangsuli pitakonan nomer 28 tekan 30.

Alon panggregetipun lampah owah gingsir kemajenganipun karawitan ugi kawistingal saking sekedhik ing cacah riptan gendhing enggal. Menawi katandhingaken kaliyan "lagu pop" musik, saking 1000 lagu enggal dereng kantenan wonten riptan gendhing cacah setunggal. Ing babagan cacahipun riptan gendhing karawitan sampun cetha kemawon kaliyan cacah riptan lagu musik modheren. Dereng malih saking babagan garap gendhing, ingkang samenika dereng tuwuh komposer ingkang yasa garap...

...gendhing enggal. Nalika Ki Narto Sabdo pungkasanipun dipunremeni masyarakat. "Masyarakat karawitan, para paraga lan pamireng karawitan, isih kagungan rasa was sumelang kang gedhe nalika ngadhepi owah gingsir.

(Kapethik saka Sempulur Nomer 40/I/2021 kanthi irah-irahan "Ngrumapaka Owah Gingsiring Karawitan")

Dipindai dengan CamScanner

27. Alon panggremetipun lampah owah gingsir kemajenganipun karawitan ugi kawistingal saking sekedhik ing cacah riptan gendhing enggal.
Tembung **riptan** kuwi saka tembung lingga **ripta**. Ripta duwe teges ....
A. mlayu
B. nuthuk
C. ngarang
D. nembang
E. nggending

28. Ragam basa kang digunakake wacan kasebut yaiku basa ....
A. krama lugu
B. ngoko lugu
C. ngoko alus
D. krama alus
E. krama desa

29. Gatekna.
1. Gendhing karawitan jaman saiki lagi kondhang
2. Saiki wis ana komposer kang bisa garap gendhing anyar
3. Jaman saiki musik modheren luwih kondhang
4. Rasa sumelang yen karawitan bakal ora ana sing nyenengi
5. Wong kang ngarang musik modheren luwih akeh tinimbang gendhing karawitan

Pranyatan kang trep adhedhasar wacan kasebut yaiku ....
A. 1, 2, lan 3
B. 1, 2, lan 4
C. 1, 2, lan 5
D. 2, 3, lan 4
E. 3, 4, lan 5

Wangsulana pitakon-pitakon ing ngisor iki ka ıthi trep.

Nyuwun Idin

Pak Prabawa lagi nerangake marang bocah-bocah bab tata krama. Bocah-bocah padha nggatekake kanthi premati. Wis sawatara Widada krasa kepengin nguyuh. Sawise ora tahan maneh Widada ngacungake tangan, banjur ngadeg, mlaku alon nyedhaki Pak Prabawa. Tangan ngapurancang awak rada mbungkuk matur alon nanging cetha.

Widada : Nuwun sewu, Pak. Kula nyuwun idin badhe dhateng kolah.
Pak Prabawa : Iya kana.
(Sajroning Widada menyang kolah, Pak Prabawa nerusake anggone ngendikan.)
Pak Prabawa : Ya kaya mangkono iku patrape menawa arep nyuwun idin, nuduhake rasa kurmat marang wong sing disuwuni idin. Mlaku, lungguh, omong iku kabeh nganggo tata krama.
Widada : Sampun, Pak. Matur nuwun.
Pak Prabawa : Bocah-bocah, patrape Widada mau iku becik, dadi sadurunge lan sawise tindakake prelu kudu matur, ora lali ngaturake panuwun marang sing maringi idin. Bocah-bocah kudu kulina matur terus terang, yen kepengin menyang kolah, aja diampet. Mundhak lara wetenge.

Bocah-bocah banjur ngerti yen patrap lan atur Widada iku becik pantes diconto sebab minangka tuladha tata kramane yen arep nyuwun idin.
(kapethik saka buku Prasaja)

1. Golekana tembung-tembung kang kalebu tembung ngoko lan tembung krama adhedhasar wacan ing ndhuwur.
2. Sapa jenenge paraga kang ana ing wacan kasebut?
3. Golekana isi wacan kasebut.
4. Golekana piwulang adhedhasar wacan ing ndhuwur.
5. Gawea pacelathon ngengingi putra pamit sekolah marang wong tuwa.

Dipindai dengan CamScanner